

โครงการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเห็ดและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเห็ด

จัดโดย : ศูนย์วิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์

หัวหน้าโครงการ : อาจารย์ ดร.ครองศักดิ์ ภัคธนนก

ผู้เริ่มโครงการ : อาจารย์ ดร.จิตจำนง ทูมแสน

การดำเนินโครงการ : ปี พ.ศ.2551 – ปัจจุบัน

คณะทำงาน : 1 นางวันทนา นาคีสรินทร์

2 นางสาวกาญจนา สุราภา

3 นางสาวดุจดาว น้อยมณี

4 นางสาวสิริประภัสสร รัชชีย้อย

5 นายไพศาล เอื้อสินทรัพย์

6 นางสาวธารินี ทองลิ้ม

7 นางสาวศศิธร สายแก้ว

8 นางเนาวรัตน์ จันท

หลักการและเหตุผล

จังหวัดราชบุรี มีเกษตรกรผู้เพาะเห็ดเป็นจำนวนมาก รูปแบบการเพาะเห็ดของเกษตรกรส่วนใหญ่ทำการผลิตโดยมีความรู้จากการบอกเล่าต่อ ๆ กันมา ซึ่งบางครั้งเป็นการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการทำให้เกิดความเสียหายมาก โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อย ทำให้ประสบกับการขาดทุนโดยเฉพาะปัญหาจากเชื้อปนธูเห็ด ตลอดจนโรคและแมลงศัตรูที่ทำให้เกิดความเสียหาย จนไม่สามารถเก็บผลผลิตได้ จากการดำเนินการของโครงการในปีงบประมาณที่ผ่านมา พบว่าเกษตรกรขาดความรู้ ความเข้าใจในจุดวิกฤตที่จะทำให้เกิดความเสียหาย ในขบวนการผลิตหรือ เป็นความรู้ที่ไม่ถูกต้อง รวมทั้งขาดการจัดการสุขาภิบาลโรงเรือนที่ดี

การดำเนินงานของศูนย์วิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ ในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้การผลิตเห็ดครบวงจร ซึ่งได้เปิดดำเนินการให้ความรู้และ จัดอบรมกับกลุ่มเกษตรกรตั้งแต่ปีงบประมาณ 2551 ได้พบว่าเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี และจังหวัดใกล้เคียง มีความต้องการข้อมูล จากศูนย์การเรียนรู้การผลิตเห็ดครบวงจรเป็นจำนวนมาก และมีบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในขบวนการผลิตเห็ดเหล่านี้ จึงเป็นการเหมาะสมที่จะจัดให้มีการให้คำปรึกษาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเห็ด และแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเห็ดให้กับเกษตรกร และผู้ที่สนใจได้เห็นตัวอย่าง และสามารถนำไปปฏิบัติแก้ไขปัญหาได้ สามารถผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยได้มาตรฐาน หรือการผลิตเพื่อเข้าสู่ระบบการรับรองความปลอดภัยด้านอาหาร GAP เห็ด โดยจัดการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตที่ถูกต้อง ด้วยกระบวนการถ่ายทอดแบบมีส่วนร่วม และเป็นกระบวนการ ดังนั้นศูนย์วิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จึงมี

เจตนาที่ชัดเจน ที่จะผลักดันให้เข้าสู่การเกษตรปลอดภัยจากสารพิษ จำเป็นต้องใช้องค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ไปจนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละท้องถิ่น เพื่อลดการใช้สารเคมี ลดต้นทุนการผลิต ซึ่งการส่งเสริมการเรียนรู้การผลิตเกษตรปลอดภัย จึงเป็นแนวทางการพัฒนาการเกษตรที่ยั่งยืน และเป็นการสร้างความตระหนักถึงอันตรายของการบริโภคผลผลิตที่ไม่ปลอดภัย โดยเฉพาะจากการปนเปื้อนของสารเคมีนั้น จำเป็นต้องทำทั้งด้านผู้บริโภค และผู้ผลิต เพราะมีผลเสียต่อสุขภาพของทั้งสองฝ่ายการให้แนวทาง วิธีในการปฏิบัติเพื่อให้ได้ผลผลิตปลอดภัยมาบริโภค ที่สามารถปฏิบัติได้ง่าย และสะดวก เป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่จะได้ ผลผลิตปลอดภัย เพื่อให้เกิดประโยชน์อันสูงสุดแก่ผู้ผลิตและผู้บริโภค

ขั้นตอนการผลิตเห็ด

- 1.การคัดเลือกดอกเห็ดเพื่อผลิตเชื้อ
- 2.การผลิตหัวเชื้อในอาหารรุ้น
- 3.การผลิตหัวเชื้อในข้าวฟ่าง
- 4.การผลิตถุงเชื้อเห็ด
- 5.การเปิดดอกเห็ดและการดูแลรักษา

ผลิตภัณฑ์การแปรรูปจากเห็ด

- 1.กะหรี่ปั๊ปไส้เห็ด
- 2.น้ำพริกเผาเห็ด
- 3.แหนมเห็ด
- 4.เห็ดสวรรค์
- 5.ทองม้วนเห็ด
- 6.เห็ดหูหนูในน้ำเชื่อม

เกษตรกรผู้มาติดต่อขอรับคำปรึกษาเกี่ยวกับเห็ด

1.คุณปัญญา รุ่งเรือง

ประธานกลุ่มชุมชนคนรักเห็ด กลุ่มวิสาหกิจชุมชน คนรักเห็ด ตำบลบางป่า อ.เมือง จังหวัดราชบุรีประสบปัญหาการผลิตตกต่ำ เนื่องจากมีผลผลิตออกมาจำนวนมากจึงเข้ามาเรียนรู้เกี่ยวกับการแปรรูปเห็ดเพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาช่วงผลผลิตออกเป็นจำนวนมาก พร้อมกับเกิดแนวความคิดที่จะใช้วัสดุภายในพื้นที่ คือ การนำเปลือกมะพร้าวที่เคี้ยวตัดทิ้งในสวนมะพร้าวมาบดละเอียดเพื่อทดแทนซีลีเยอ ที่ต้องซื้อมา เพื่อเป็นการลดต้นทุนทางการผลิตเห็ด

2.ช่างน้อย

เกษตรกร ผู้ผลิตเห็ด จำหน่ายเชื้อเห็ดและจำหน่ายก้อนเห็ด ที่ประสบปัญหากับโรคแผลแมลงศัตรูของเห็ดที่ทำลายเห็ดและเชื้อเห็ดเป็นจำนวนมาก ได้เข้ามาเรียนรู้วิธีการดูแลรักษาโรงเรือนและการทำสารป้องกันแมลง จำพวก ไร เชื้อรา

3.คุณจิระวัฒน์

เกษตรกรผู้เข้ามาขอรับคำปรึกษาและเข้ามาเรียนรู้เกี่ยวกับการผลิตหัวเชื้อวุ้นและอาหารผลิตเห็ดหูหนู

4.คุณจิระวัฒน์ เสถียรรานนท์

เกษตรกร อำเภอจอมบึงที่จำหน่ายเห็ด ประสบปัญหาเกี่ยวกับเชื้อวุ้นที่ซื้อจากร้านค้าที่จำหน่ายเชื้อมีคุณภาพไม่ดี จึงให้ทางศูนย์วิทยาศาสตร์ช่วยผลิตเชื้อให้

5.คุณคะนอง โปรักษ์

เกษตรกรผู้ผลิต ตำบลบางแพ ผู้เคยเข้าร่วมอบรมการผลิตเชื้อเห็ดกับทางศูนย์วิทยาศาสตร์ ต้องการเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการผลิตหัวเชื้อวุ้นและการผลิตเชื้อเห็ด จึงเข้ามาเรียนรู้เพิ่มเติมพร้อมทั้งเกษตรกรรายอื่น

6.คุณอัครเดช ชื่นอารมณ

เกษตรกร ผู้ผลิตเชื้อเห็ด อยากที่จะเรียนรู้วิธีการ ผลิตหัวเชื้อเห็ดในวุ้นและในเมล็ดข้าวฟ่าง เพื่อลดต้นทุนในการผลิต จึงเข้ามาเรียนรู้วิธีการผลิตเชื้อเห็ดกับศูนย์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ความร่วมมือการทำงานกับกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ตามที่ทางกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้เริ่มก่อตั้งคลินิกเทคโนโลยี เพื่อให้ทุนสนับสนุนในการดำเนินงานเกี่ยวกับการทำวิจัยและการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับเทคโนโลยีและการเกษตรในระดับภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ จึงมีนโยบายให้แต่ละสถาบันเขียนขอเสนอโครงการ เพื่อขอรับทุนสนับสนุนในการดำเนินงาน ทางศูนย์วิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงได้เริ่มส่งขอเสนอโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนตั้งแต่ปี พ.ศ.2550 ในนามของคลินิกเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โดยดำเนินงานภายใต้การดูแลของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

การขอรับทุนสนับสนุนของคลินิกเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง เป็นโครงการการให้คำปรึกษากับกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ และบริเวณใกล้เคียง ในเรื่องของการผลิตเห็ดครบวงจรและในด้านต่างๆ ทางคลินิกสามารถให้บริการต่างๆ ได้ หาก ทางคลินิกไม่สามารถช่วยได้ก็จะแนะนำคลินิกในเครือข่ายที่สามารถแก้ปัญหาได้ให้แก่ผู้ที่มาขอรับคำปรึกษา นอกจากนี้แล้วยังมีเกษตรกรทั่วประเทศที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับคลินิกเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โดยผ่านการประชาสัมพันธ์ดังนี้

- 1.แผ่นพับคลินิกเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
- 2.เว็บไซต์ของคลินิกเทคโนโลยี (กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี)
- 3.เว็บไซต์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
- 4.การออกหน่วยเคลื่อนที่ของจังหวัดราชบุรี ตามโครงการ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข สร้างรอยยิ้มให้กับประชาชน” เป็นประจำทุกปี เดือนละ 1 ครั้ง ซึ่งจะจัดทุกวันพฤหัสบดีของสัปดาห์ที่ 3 ของทุกเดือน
- 5.ผ่านสื่อ โทรทัศน์ รายการ Science hit ของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ช่อง11)
- 6.รายการวิทยายของชุมชนจอมบึง